

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 11.4.2011
KOM(2011) 195 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” kasutuselevõtmine – 2010

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” kasutuselevõtmine -- 2010

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	4
2.	Euroopa mikrokreididrahastu „Progress” peamised omadused	5
3.	mikrokreididrahastu „progress” tagatised	6
3.1.	Mikrokreididrahastu „Progress” tagatiste kehtestamine	6
3.2.	Peamised tunnused	6
3.3.	Kes on see kasusaajad?	7
4.	kapitalizeeritud vahendid	9
4.1.	<i>Fonds commun de placement</i> asutamine kapitalizeeritud vahendite jaoks	9
4.2.	Peamised tunnused	9
4.3.	Kes on see kasusaajad?	11
5.	Järelevalve ja aruandlus	12
6.	Teavitamine	12
7.	Vastastikune täiendavus ja koordineerimine muude rahastamisvahenditega	13
8.	Väljavaated ja järeldused	14

1. SISSEJUHATUS

Mikroettevõtted¹ on Euroopa Liidu majanduse peamine tugi, nad moodustavad rohkem kui 95 % kahest miljonist igal aastal loodavast ettevõttest. Ühe kolmandiku mikro- ja väikeettevõtteid loovad töötud isikud.

Üks ettevõtte alustamise eeltingimusi on juurdepääs rahastamisele. Majanduskriisi tõttu on pangalaenude andmine tõsiselt vähenenud, ning see teravdab struktuurilisi probleeme, mida ebasoodsas olukorras olevad rühmad pangateenustele ligi pääseda püüdes kogevad.

Mikrorahastamine² ning eelkõige mikrokrediit, st alla 25 000 euro suurused laenud, pakuvad olukorrale lahendust. Enne kriisi hinnati, et lühiajalises perspektiivis on potentsiaalne mikrokrediidi vajadus ELis üle 700 000 uue laenu väärtusega umbes 6 296 miljonit eurot³. Suurema osa mikrokrediidist annavad ELis mitteärilised väikerahastamisasutused (valitsusvälised organisatsioonid, sihtasutused, valitsusasutused, liikmesriikide avalikud arengupangad ning mittepanganduslikud finantseerimisasutused), kuid neil rahastajatel ei ole praegu võimalusi ega ressursse sellise suure nõudluse rahuldamiseks.

Euroopa Parlament on tõdenud seda probleemi ning on palunud komisjonil teha jõupingutusi mikrokrediidi arendamiseks ELis, et toetada majanduskasvu ja tööhõivet⁴.

Vastusena kriisile⁵ võttis komisjon 2009. aasta 2. juulil vastu kaks õigusakti ettepanekut: üks neist Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” loomise kohta ja teine programmi PROGRESS ressursside kasutamise kohta, et rahastada Euroopa mikrokrediidirahastut. Parlament ja nõukogu jõudsid nende ettepanekute suhtes kokkuleppele 2010. aasta alguses ning kirjutasid alla Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. märtsi 2010. aasta otsusele nr 283/2010/EL, millega luuakse tööhõive elavdamise ja sotsiaalse kaasamise Euroopa mikrokrediidirahastu Progress,⁶ (edaspidi „otsus”), mis jõustus 8. aprillil 2010.

Ajavahemikuks 1. jaanuar 2010 kuni 31. detsember 2013⁷ ELi eelarvest antav rahaline panus ulatub 100 miljoni euronit 60 miljonit eurot sellest summast pärineb programmist PROGRESS⁸ ning 40 miljonit eurot eelarve varudest. Kokkuleppe kohaselt oli ettenähtud võimalus, et eelarvepädevad institutsioonid võivad otsustada tagastada kuni 20 miljonit eurot programmile PROGRESS iga-aastase eelarveprojekti kaudu ajavahemikul 2011–2013.

¹ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ (mis käsitleb mikroettevõtete ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemist) (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36) lisas on „mikroettevõtted” määratletud ettevõttena, milles on vähem kui 10 töötajat ning mille aastakäive ja/või aastabilanss kokku on kuni 2 miljonit eurot.

² „Mikrorahastamine” on laiem mõiste, mis hõlmab mikrokrediiti, kuid ka teisi finantsteenuseid nagu hoiustamine, mikrokindlustus ja ülekanded.

³ Vt teatis „Euroopa algatus mikrokrediidi arendamiseks, et toetada majanduskasvu ja tööhõivet” (KOM(2007)708 lõplik/2, 20. detsember 2007).

⁴ Euroopa Parlamendi 24. märtsi 2009. aasta resolutsioon soovitusel komisjonile Euroopa mikrokrediidialgatuse väljatöötamise kohta, et toetada majanduskasvu ja tööhõivet (2008/2122(INI)).

⁵ Vt teatist „Ühine kohustus tööhõive tagamisel” (KOM(2009) 257, 3. juuni 2009).

⁶ ELT L 87, 7.4.2010, lk 1.

⁷ Otsuse artikli 3 lõige 1.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 2006. aasta otsus nr 1672/2006/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programm Progress (ELT L 315, 15.11.2006, lk 1).

Esimeses aastaaruandes antakse ülevaade Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” kasutuselevõtmise kohta (edaspidi „mikrokrediidirahastu „Progress”). Kooskõlas otsuse artikliga 8 põhineb see Euroopa Investeeringufondi (EIF) esitatud rakendusaruannetel. Kuna mikrokrediidirahastu „Progress” asutati alles hiljuti, siis keskendutakse käesolevas aruandes tema peamistele omadustele, toodete lahendusele ja rakendamise esimestele etappidele. Viimased kolm osa kirjeldavad komisjoni ja EIFi tehtud teavitustööd, seda, kuidas mikrokrediidirahastu „Progress” täiendab teisi ELi rahastamisvahendeid ning edasise arengu väljavaateid.

2. EUROOPA MIKROKREDIIDIRAHASTU „PROGRESS” PEAMISED OMADUSED

Euroopa mikrokrediidirahastul „Progress” on kaks peamist eesmärki. Ühest küljest teeb see mikrorahastamise kättesaadavamaks neile, kes soovivad asutada või arendada mikroettevõtteid, sealhulgas ka tegutseda füüsilisest isikust ettevõtjana, kuna sellega võimaldatakse ELi mikrokrediidi pakkujatel suurendada neile laenude andmist. Teisest küljest parandab see juurdepääsu mikrorahastamisele, vähendades mikrokrediidiasutuste kantavat riski. See võimaldab krediitpakkujatel anda krediiti rühmadele, kellele seda muidu ei antaks, näiteks seetõttu, et neil puudub piisav tagatis või oleksid intressid tegeliku riski puhul liiga kõrged. Mikrokrediidirahastu „Progress” laiaulatuslikuks sihtrühmaks on:

- isikud, kes on kaotanud töö või keda ohustab töökaotus või kellel on raskusi tööturule sisenemise või sinna naasmisega, samuti sotsiaalse tõrjutuse ohus olevad isikud ja riskirühmad, kes on ebasoodsas olukorras tavapärasele krediiditurule juurdepääsemisel;
- mikroettevõtted, eriti sotsiaalse suunitlusega ettevõtted, kes annavad tööd eelmises lõigus nimetatud kategooria inimestele⁹.

Sellise laiaulatusliku sihtrühmani jõudmiseks tuleks mikrokrediidi pakkujatele teha kättesaadavaks erinevad rahastamisvahendid. Seetõttu on otsusega¹⁰ ette nähtud nelja tüüpi rahastamisvahendid: tagatised, riskijagamishahendid, omakapitaliinstrumendid ja võlainstrumendid. Need tehakse kättesaadavaks riikliku, piirkondliku või kohaliku tasandi avalikele- ja eraõiguslikele asutustele, mis pakuvad üht kindlat lõpptoodet – mikrokrediiti – isikutele ja mikroettevõtetele liikmesriikides.

Nende vahendite arendamiseks on loodud kaks erinevat struktuuri:

- tagatisvahend ning
- struktureeritud investeerimisvahend Luksemburgi seaduste alusel tegutsevate fondide, s.o *fonds commun de placement-fonds d'investissement spécialisé* (FCP-FIS) (ühiseks investeerimiseks mõeldud fondide – spetsialiseeritud investeerimisfondide) kujul, mis pakuvad kapitaliseeritud vahendeid (võlainstrumente, omakapitaliinstrumente ja riskijagamishahendid).

Komisjoni hinnangul pakub liidu 100 miljoni euro suurune panus kaheksa aasta jooksul finantsvõimendust rohkem kui 500 miljoni euro väärtuses mikrolaenudele tänu järgmistele asjaoludele:

⁹ Otsuse artikkel 2.

¹⁰ Otsuse artikkel 4.

- **täiendavad rahalised vahendid teistelt investoritelt.** Eeldatakse, et ELi investering tõmbab ligi vahendeid kolmandatelt isikutelt. Euroopa Investeeringispank (EIP) on otsustanud teha kättesaadavaks ELi panusega samaväärse panuse, s.o 100 miljonit eurot kapitaliseeritud vahendite jaoks. Teistelt investoritelt oodatakse veel 47 miljonit eurot.
- **vahendite uuenev loomus.** Mikrokrediidirahastu „Progress” kehtivusaja jooksul saab vahendeid kasutada enam kui korra. Otsuses on sätestatud, et viimane (re)investeering toimub 2016. aastal.
- **toodete poolt pakutav finantsvõimendus.** Hinnangute alusel arvatakse, et iga tagatiseks määratud euro toodab vähemalt kuus eurot mikrokrediidi näol, kapitaliseeritud vahendite puhul aga oodatakse finantsvõimendust ühe ja kolme vahel.

3. ja 4. osas kirjeldatakse laenu tagatiste ja kapitaliseeritud vahendite kehtestamist ja peamisi jooni vastavalt ning seda, kes neist kasu saab.

3. MIKROKREDIIDIRAHASTU „PROGRESS” TAGATISED

3.1. Mikrokrediidirahastu „Progress” tagatiste kehtestamine

Komisjon ja Euroopa Investeeringisfond kehtestasid usaldus- ja halduslepingu raames tagatised 1. juulil 2010. Mikrokrediidirahastu „Progress” käsutuses olevast 100 miljonist eurost eraldatakse tagatiste jaoks 25 miljonit.

3.2. Peamised tunnused

Tagatised on põhiliselt modelleeritud konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi¹¹ VKEde tagatissüsteemi¹² alusel.

Allolev joonis selgitab, kuidas tagatisvahend toimib. Vahendajad võivad taotleda tagatise, vastates EIFi veebisaidil¹³ avaldatud avalikule osalemiskutsele. EIF hindab taotlusi ning pärast seda, kui EIFi nõukogu ja komisjon on taotlused kinnitanud, peab EIF läbirääkimisi lepingute tingimuste üle ja sõlmib vahendajatega lepingud.

EIF annab mikrokrediidi pakkujatele mikrolaenude portfelli katmiseks otsesed tagatised või vastutagatised tagatisasutustele, kes omakorda annavad tagatise mikrokrediidiasutuste mikrolaenude portfelli katmiseks. Mõlemal juhul on tagatise suurim määr 75 % selle aluseks olevast mikrokrediidi- või tagatisportfelliist ning vahendaja osaks jääb vastutus vähemalt 20 % eest. EIFi antud tagatis katab esimese järjekorra kahju, kuid iga tagatud portfelli jaoks on kokku lepitud ka ülempiir sõltuvalt portfelli oodatavast kumulatiivsest kahjumist. Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” suurim vastutus iga tagatud portfelli puhul on 20 %.

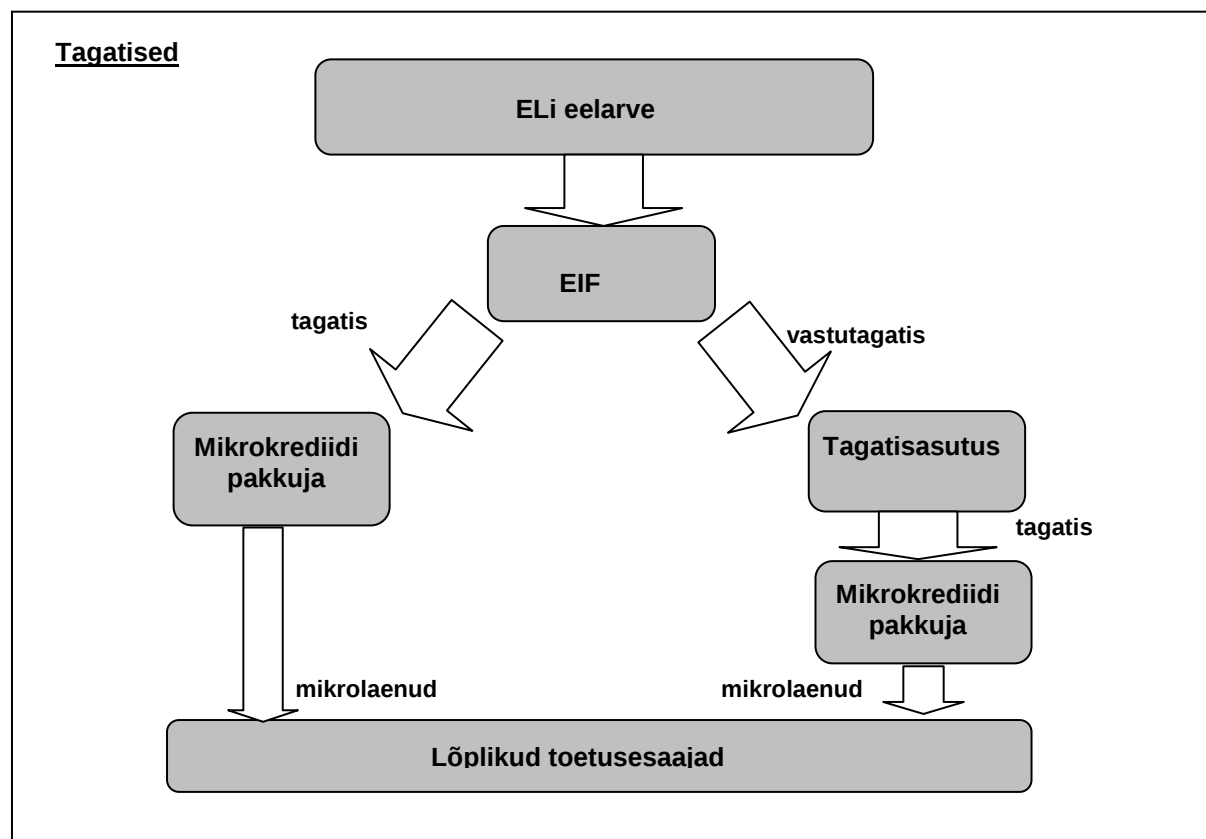
Tagatise antakse kuni kolmeks aastaks. Põhimõtteliselt antakse tagatise tasuta, kuid vahendajad peavad tasuma kohustistasu, kui nad ei suuda saavutada 90 % kokkulepitud portfelli mahust, st kui nad annavad mikrolaene vähem kui 90 % kokkulepitud mahust.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 2006. aasta otsus nr 1639/2006/EÜ, millega kehtestatakse konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (2007–2013), ELT L 310, 9.11.2006, lk 15.

¹² VKEde tagatis.

¹³ http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/microcredit_guarantees/index.htm.

Sellega antakse vajalik stiimul, et jõuda lõplike toetusesaajateni ja saavutada kokkulepitud portfelli maht.

Täiendavus

EIFiga sõlmitud lepingu kohaselt ei või mikrokrediidirahastult „Progress” saadud rahalised vahendid asendada võrdväärseid tagatise, mis vahendajad on saanud kehtivate ELi, riiklike või piirkondlike rahastamisvahendite raames. Kohaldatavateks kriteeriumideks on mõju geograafilisele ulatusele või rahaliste vahendite kogusummale, mis on antud lõplikele toetusesaajatele või igale toetusesaaja tüübile, eelkõige riskirühmadele.

Geograafiline tasakaal

EIF püüab edendada mikrokrediidirahastu „Progress” tasakaalustatud geograafilist jaotuvust. Lepingus on nõutud, et EIF annaks tagatise vahendajatele vähemalt 12 liikmesriigis kuni 2016. aasta lõpuni ning täidaks igas riigis antavate tagatiste kontsentratsiooni piirmäära nõudeid¹⁴.

3.3. Kes on see kasusaajad?

Vastu võetakse ainult nende asutuste taotlused, kes pakuvad teenuseid otsusega hõlmatud lõplikele toetusesaajatele. Nad peavad andma, kas:

¹⁴ Seni, kui eelarveliste kulukohustuste või kulukohustuste jaoks kättesaadavate täiendavate vahendite koondsumma ei ületa 25 miljonit eurot, on kontsentratsiooni piirmäär liikmesriigi kohta 4 miljonit eurot; 25 miljoni euro piiri ületamisel on piirmäär 6 miljonit eurot või 16 % eelarveliste kulukohustuste või kulukohustuste jaoks kättesaadavate täiendavate vahendite koondsummast (kohaldatakse väiksemat summat neist kahest).

- tagatise mikrolaenude portfelliidele
- või mikrokrediiti sellisel kujul nagu see on otsuses määratletud.

Mõlemal juhul peab eesmärk olema mikroettevõtete asutamine ja/või arendamine. Lõplikule toetusesaajale antud mikrolaenu tuleb kasutada selleks, et finantseerida investeringuid, käibekapitali, sealhulgas litsentside omandamist, ning muid mikroettevõtte alustamise kulusid.

Vahendajad tundsid osalemiskutse vastu suurt huvi, kuigi lõpuks mõned neist ei esitanud taotlust. Enamik neist olid väga väikesed kohalikud mikrokrediidiasutused, mis ei vastanud loodava finantseerimismahu miinimumnõuetele (vähemalt 100 mikrolaenu aastas mikrokrediidirahastu „Progress” portfelliide raames). Selline mahunõue vähendab portfelli hajutades vahendaja riski ja tagab jõudmise suurema hulga toetusesaajateni, kuid ei jäta välja väikeseid mikrokrediidi pakkujaid. Ühendkuningriigis näiteks ühendasid kaheksa väikest mikrokrediidiasutust oma ressursid ja lõid ühise fondi, et mikrokrediidirahastust kasu saada (antud juhul on tegemist kapitaliseeritud vahenditega).

2010. aasta lõpuks kirjutati mikrokrediidirahastu „Progress” tagatiste raames alla kahele tehingule; esimene sõlmiti Belgia mikrokrediidi pakkujaga *MicroStart*¹⁵ ning teine Madalamaade sihtasutusega *Qredits*¹⁶.

MicroStart

MicroStart on Belgia uus mittetulunduslik väikerahastamisasutus, mille asutas BNP Paribas Fortis pank koostöös AIDEGA¹⁷, mis on Prantsusmaa mikrokrediidi pakkuja ning üks Euroopa suurimaid. Mikrokrediidirahastu „Progress” annab *MicroStart*i 2,7 miljoni euro suurusele mikrolaenude portfelliile tagatise kuni 111 375 euro suuruses summas tagatismääraga 75 % ja ülempiiriga 5,5 %.

MicroStart annab mikrolaenusid mikroettevõtjatele, kellel puudub juurdepääs tavalistele pangalaenudele, eelkõige töötutele, sotsiaaltoetuste saajatele ja migrantidele, ning annab neile toetust oma ettevõtte asutamise ja arendamise ajal. *MicroStart* suunab oma esimesed tehingud Brüsseli vaesematesse piirkondadesse, nagu Saint-Gilles/Sint-Gillis,¹⁸ Saint-Josse-ten-Noode/Sint-Joost-ten-Node and Schaerbeek/ Schaarbeek, kus töötuse tase on 27–32 % vahel. Kavas on laiendada selle tegevust 2012. aasta lõpuks Vallooniasse ja Flandriasse.

Mikrokrediidirahastu „Progress” tagatis andis BNP Paribas Fortisele võimaluse osaleda selle uue mikrokrediidi pakkuja asutamisel. See tähendab, et sellel oli otsene mõju sihtrühmale antavate finantseeringute osas. Kontrastina olemasolevatele Belgia mikrokrediidiasutustele, mis enamasti keskenduvad jõukamale turusegmendile,¹⁹ keskendub *MicroStart* vähemjõukale, kus keskmine laen on 2000–3000 eurot. Sellest tulenevalt laiendab *MicroStart* mikrokrediidi ulatust Belgias, kus senini on keskendutud suurtele projektidele.

Qredits

¹⁵ Leping sõlmiti 15. detsembril 2010.

¹⁶ Leping sõlmiti 16. detsembril 2010.

¹⁷ Association pour le droit à l'initiative économique.

¹⁸ Saint-Gilles/Sint-Gillis'i haru teenindab ka naabruses olevaid Anderlecht'i ja Brüsseli linnaosasid.

¹⁹ Belgia peamine teenusepakkuja selles valdkonnas on *Fonds de Participation*, mis annab keskmiselt 15 000 euro suuruseid mikrolaene (2007. aasta andmetel).

Qredits on eraõiguslik mittetulunduslik sihtasutus, mis alustas tegevust 2009. aastal. Selle asutajate hulgas on nii riigiasutusi kui ka eraettevõtjaid, nagu Madalmaade sotsiaalküsimuste ja tööhõive ministeerium, tööhõive ja elatise fond ning pangad ABN AMRO, Fortis Bank Nederland, ING Nederland ja Rabobank Nederland. Mikrokrediidirahastu „Progress” annab *Qredits*’i 20,4 miljoni euro suurusele mikrolaenude portfelliga 1 300 500 euro suuruse tagatise tagatismääraga 75 % ja ülempiiriga 8,5 %.

Qredits pakub mitte ainult rahastamist, vaid ka nõustamist juba alustanud ettevõtjatele ja värskele alustajatele, kellel on elujõuline äriplaan, kuid puudub juurdepääs kommertsrahastamisele. Samuti annab ta mikrolaenu ettevõtluse alustamiseks sellistele laenusaaajatele ja klientidele, kes on pärit riski- või haavatavatest rühmadest nagu töötud, sotsiaaltoetuste saajad, noored, eakad, võlaregistris olevad inimesed²⁰ ning üksikud inimesed.

Enne mikrokrediidirahastu „Progress” tagatise saamist moodustasid mikrolaenu ettevõtluse alustajatele vaid 34 % *Qredits*’i portfelliga, kuna sellised tehingud on suhteliselt kõrge riskiga. Tagatis võimaldab *Qredits*’il laiendada laenu tegevust ettevõtluse alustajatele (määratluse kohaselt ettevõtjad, kelle äritegevuse ajalugu ei ületa kolme aastat), sealhulgas haavatavatele kõrgema riskiga rühmadele. See tagatis võimaldab *Qredits*’il lõdvendada ka oma tagatisnõudeid teatavate väikelaenajate suhtes, kellel tavapärast ei oleks Madalmaades rahastamisele juurdepääsu.

Tulevased tehingud

EIF jätkab taotluste vastuvõtmist ning eeldatavasti toimuvad järgmised tehingud 2011. aastal.

4. KAPITALISEERITUD VAHENDID

4.1. *Fonds commun de placement* asutamine kapitaliseeritud vahendite jaoks

2010. aasta oktoobri lõpus lõppesid läbirääkimised komisjoni, EIP ja EIFi vahel *fonds commun de placement-fonds d’investissement spécialisé* (FCP-FIS) asutamise üle. Luksemburgi reguleeriv organ²¹ andis lõpliku heakskiidu FCP asutamisele 22. novembril 2010 ja samal päeval avanes ka võimalus hakata kapitaliseeritud vahendeid kasutama. Mikrokrediidirahastu „Progress” käsutuses olevast 100 miljonist eurost eraldatakse kuni 2013. aastani kapitaliseeritud vahendite jaoks 75 miljonit. EIP eraldab 100 miljonit eurot ning oodatavalt liituvad hiljem kolmandatest isikutest investorid, kes investeerivad kokku kuni 50 miljonit eurot. Otsuse vastuvõtmisest saadik on komisjon lisanud veel 3 miljonit eurot²².

4.2. Peamised tunnused

Laiema hulga lõplike toetusesaajateni jõudmiseks pakutakse FCP raames erinevaid tooteid. Võimalikud vahendid võivad taotleda nelja tüüpi rahastamisvahendeid:

- eelisaenu²³;

²⁰ Qredits võtab taotleja ülemäärase võlgnevuse hindamisel arvesse krediitbüroolt saadud teavet.

²¹ Commission de surveillance du Secteur Financier (finantssektori järelevalve komisjon).

²² Need 3 miljonit on pärit Euroopa Parlamendi ettevalmistavast tegevusest. Vt jagu 7.

²³ Juhul, kui laenuvõtja läheb pankrotti, tuleb eelisaenu tagastada enne teistele võlausaldajatele tehtavaid makseid.

- **allutatud laenud** (eelisvõlausaldajate nõuetele allutatud rahastamine);
- **riskijagamisskeemi alusel antud laenud** (eelislaenud, mis on kombineeritud mikrokrediidi portfelli riskiosalusega);
- **osalus omakapitalis** (otsene või kaudne investeering omakapitaliinvesteeringuna kas liht- või eelisaktsiatesse).

Kapitaliseeritud vahendite puhul õhutatakse võimalikke vahendajaid taotlusi otse EIFile esitama. EIF teeb taotluste seas eelvaliku ning viib läbi põhjaliku kontrolli. Kui EIFi nõukogu on taotluse heaks kiitnud, peetakse lepingu üle läbirääkimised ning EIF ja vahendaja kirjutavad sellele alla.

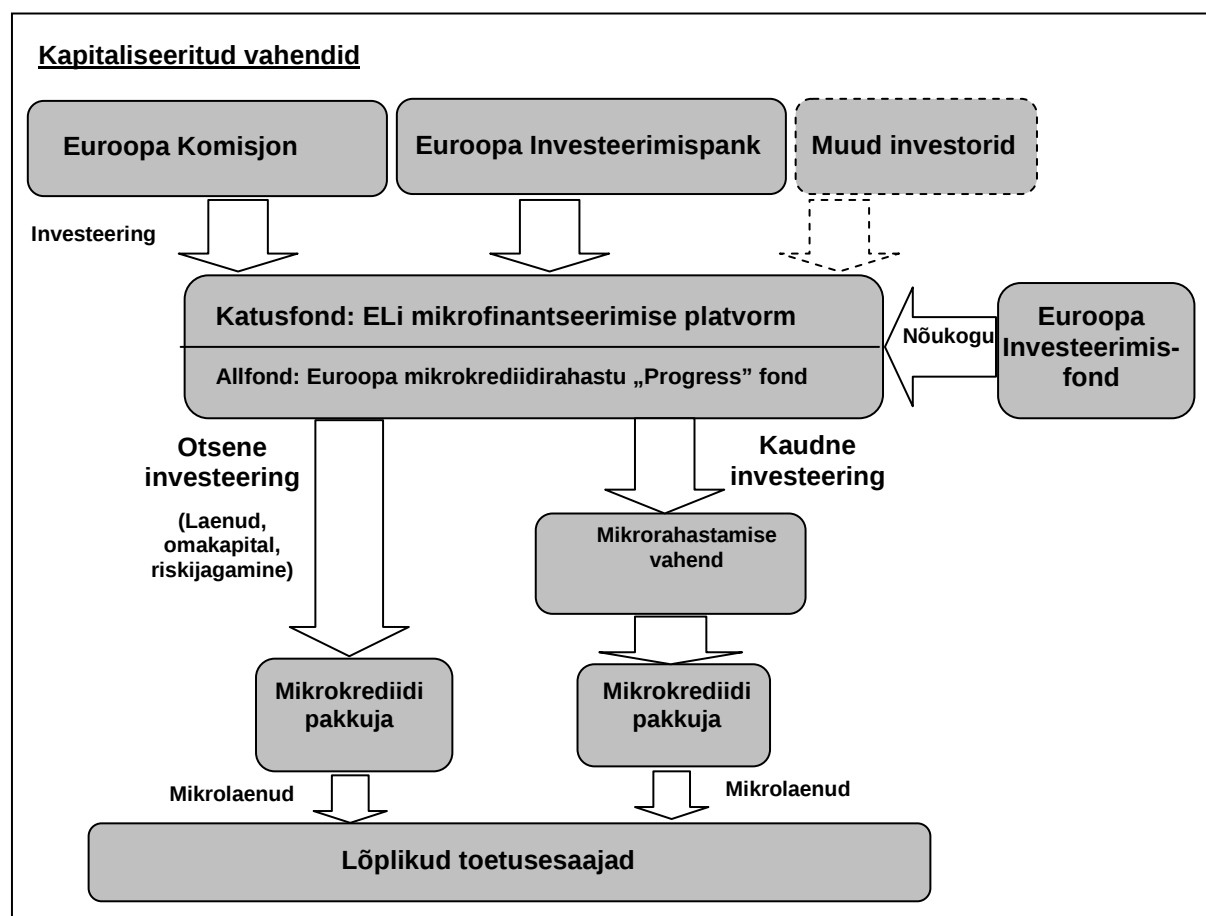
Allolev joonis selgitab, kuidas mikrokrediidirahastu kapitaliseeritud vahendid toimivad. FCP moodustati katusfondina – *ELi mikrokrediidi platvorm*. Praegu on selle ainus allfond Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress”, mille asutavad investorid on Euroopa Komisjon ja EIP ning EIF on fondivalitseja. Komisjonile kuuluvad madalama nõudeõiguse järguga osakud, mis on allutatud kõrgema nõudeõiguse järguga osakutele. See tähendab, et komisjon kannab allfondi varasid mõjutava esimese netokahjumi, ning EIP kui kõrgema nõudeõiguse järguga osakute omanik on kaitstud madalama nõudeõiguse järguga osakute osaks langenud kahjude eest.

Täiendavus

Lepingus (fondieeskiri), millega pannakse EIFile fondivalitseja kohustused, on märgitud, et finantsvahendajatega sõlmitud koostöölepingud peavad suurendama juurdepääsu mikrokrediidi vahenditele ja nende kättesaadavust lõplike toetusesaajate jaoks, ning need ei või asendada samaväärseid lepinguid, mille vahendajad on sõlminud olemasolevate ELi, riiklike või piirkondlike rahastamisvahendite raames.

Geograafiline tasakaal

Geograafilise tasakaalu loomiseks üle ELi ei või vahendajate riskipositsioon üheski liikmesriigis ületada 10 % investorite poolt eesmärgiks seatud kohustuste summast.

4.3. Kes on see kasusaajad?

Nii nagu taotluste puhul saavad ka selle vahendi puhul osaleda vaid need mikrokrediidi pakkujad, kelle tegevus on kooskõlas Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” eesmärgiga²⁴.

Arvestades asjaolu, et kapitaliseeritud vahendite programm hakkas toimima alles eelmise aasta lõpus, on käesoleva teksti kirjutamise ajaks sõlmitud ainult üks leping Bulgaaria mikrokrediidiasutusega *Mikrofond*²⁵.

Mikrofond on pangandusväline organisatsioon, mis alustas oma tegevust 1999. aastal Soros Economic Development Foundationi (SEDF) toetusel ning United Bulgarian Banki ja Raiffeisenbanki rahaliste vahendite abil. Alates 2003. aastast on see juriidiliselt aktsiaselts ning on tõmmanud laenuandjatena ligi mitmeid panku²⁶ ja investorina SEDFi.

Suhteliselt väikeste laenudega (keskmiselt 3000 eurot) on *Mikrofondi* sihtrühmaks peamiselt mikroettevõtjad ja mikroettevõtted, kellel tavaliselt puudub juurdepääs muudele rahastamisallikatele²⁷. Kui teised mikrokrediidi pakkujad keskenduvad linnastunud

²⁴ Otsuse artikkel 2.

²⁵ Leping sõlmiti 18. veebruaril 2011.

²⁶ Deutsche Bank, Dexia Microcredit Fund, Oikocredit, Coop-Est ja Alphabank.

²⁷ Suurim mikrokrediidi pakkuja Bulgaarias on ProCredit Bank, mille osa mikrokrediiditurul on 78,59 %. See pank keskendub rohkem VKEdele kui mikroettevõtetele ja -ettevõtjatele.

piirkondadele ümber Sofia, siis *Mikrofondil* on harukontoreid üle Bulgaaria. See võimaldab tal katta ka maapiirkonnad, kus ei ole palju panku, ning täita lünk krediitpakkumises. Selle panga klientide hulgas on märkimisväärne arv Bulgaaria mustlaskogukonna liikmeid.

Kolme miljoni suurune eelisaen mikrokrediidirahastu „Progress” kapitaliseeritud vahendite programmist võimaldab *Mikrofondil* laiendada mikrolaenude andmist eelkõige maapiirkondades ning keskenduda rohkem mustlaskogukonnale, keda sotsiaalne tõrjutus, vaesus ja töötus kõige enam ohustavad.

Tulevased tehingud

Mitmete tulevaste tehingute ettevalmistamine on lõpukorral. 13. detsembril 2010 kiitis EIFi nõukogu heaks kaudse omakapitaliinvesteeringu Ühendkuningriigis asuvasse fondi. Jaanuaris 2011 võttis EIFi nõukogu vastu eelisaenutaotluse Rumeenia mikrokrediidiasutuselt. Siiani ei ole ühtegi ettepanekut tagasi lükatud. Veel neli mikrokrediidi pakkujat on kinnitanud huvi kapitaliseeritud vahendite vastu ning EIF ootab, et 2011. aastal näitavad huvi üles veel kaheksa võimalikku vahendajat.

FCP raames tehtavate tehingute prognoos näitab, et kapitaliseeritud vahendite kasutamine on geograafiliselt tasakaalus: praegustel andmetel tehakse oodatavalt 48 % tehingutest vahendajatega Lääne-Euroopast ning 52 % Kesk- ja Ida-Euroopast.

5. JÄRELEVALVE JA ARUANDE

Selleks et saavutada mikrokrediidirahastu „Progress” eesmärk (lihtsustada mikrokrediidi kättesaadavust ja juurdepääsu sellele nende inimeste jaoks, kes ei saa kasutada tavalisi pangateenuseid), on komisjoni jaoks väga oluline analüüsida rahaliste vahendite kasutamise mustrit ning instrumendi sotsiaalset ja majanduslikku mõju eriti ettevõtluse edendamisele ebasoodsas olukorras olevate rühmade hulgas.

Seetõttu peab EIF esitama poolaasta aruanded vahendajate tasandil vastuvõetud ja tagasilükatud mikrokrediiditaotluste arvu, lõplike toetusesaajatega sõlmitud lepingute arvu, rahastamise geograafilise ja sektoriaalse jaotuse ning toetusesaajate koguarvu ja tüübi kohta. EIF omakorda nõuab, et finantsvahendajad esitaksid korrapäraselt teavet nende punktide kohta.

EIF peab igal aastal esitama aruande mikrokrediidirahastu „Progress” sotsiaalse mõju kohta. Seetõttu tuleb vahendajatel koguda teavet lõplike toetusesaajate sotsiaalse profiili, eelkõige nende tööhõiveseisundi kohta taotluse esitamise ajal, nende haridusliku kvalifikatsiooni, soo ja vanuse ning selle kohta, kas nad kuuluvad konkreetseesse rühma (näiteks puudega inimesed või vähemusrühmad). Teavet töötajate arvu kohta kogutakse laenu andmise algus- ja lõppkuupäeval, et mõõta mikrokrediidirahastu „Progress” mõju töökohtade loomisele ning jälgida toetust saanud mikroettevõtete kestlikkust.

6. TEAVITAMINE

Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” asutamine on äratanud suure huvi nii finantsvahendajate seas kui ka eraisikute seas, kes soovivad alustada või arendada oma äri. Komisjon ja EIF on ühendanud jõud, et anda selget teavet selle kohta, kuidas rahastu toimib. EIF annab teavet oma veebisaidil ja otsekontaktide kaudu vahendajatega. Komisjon

keskendub oma teavitustegevuses poliitikakujundajatele, Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) juhtivatele organitele ning üldsusele. 9.-10. novembril 2010 peeti Brüsselis laiaulatuslik huvirühmade konverents „Euroopa mikrokrediit”²⁸, mille käigus anti kindlam kuju tihedamale koostööle ja koordineerimisele, millesse kõik mikrokrediidiga seotud komisjoni talitused väga tõsiselt suhtuvad, püüdes saavutada erinevate rahastamisvahendite vastastikust täiendavust. Kõik asjaomased komisjoni talitused ja EIP grupp toetasid seda üritust, mis märkis mikrokrediidirahastu „Progress” käivitamist.

7. VASTASTIKUNE TÄIENDAVUS JA KOORDINEERIMINE MUUDE RAHASTAMISVAHENDITEGA

Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” asutamine on konsolideerinud ja ühtlustanud Euroopa Liidu vahendite eraldamist ja tagatiste andmist, et toetada mikrorahastamist ELis.

Konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (2007–2013), mille juhtimises osaleb ka EIF, on kauem kehtinud tagatise pakkuv rahastamisvahend. EIF annab konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi mikrokrediidi tagatismeetme raames laenutagatise mikrokrediidiasutustele (finantsvahendajatele), kes annavad kuni 25 000 euro suuruseid laene mikroettevõtetele. Alates 2010. aasta septembrist on mikrokrediidirahastul „Progress” eelisõigus mikrokrediidi tehingute tegemisel. See tähendab, et tehinguid võib teha konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi raames ainult siis, kui neid ei ole võimalik teha mikrokrediidirahastu „Progress” raames, näiteks kui viimase raames ei ole eelarvelisi vahendeid, kui vahendaja tegutseb kolmandas riigis ja ei ole seetõttu toetuskõlbulik mikrokrediidirahastu „Progress” raames, kui summa ületab liikmesriigi kohta kehtestatud kontsentratsiooni piirmäära või kui vahendaja portfelli on peamiselt kommertsliku suunaga. JEREMIE²⁹ raames tehtavad tehingud täiendavad samuti mikrokrediidirahastu „Progress” tehinguid. Struktuurifondide raames ja koostöös liikmesriikidega toimuva eelarvetäitmise kaudu püütakse algatusega JEREMIE parandada juurdepääsu rahastamisele VKEde tegevuse laiendamiseks ning investeeringute tegemiseks uuendustegevusse ja rahastada uute ettevõtete, sealhulgas mikroettevõtete loomist.

Toetuste kättesaadavaks muutmine pangaväliste mikrokrediidi pakkujate suutlikkuse suurendamiseks ei ole mikrokrediidirahastu „Progress” eesmärk, vaid algatuse JASMINE³⁰ eesmärk. Komisjon ja EIP grupp lõid selle algatuse kolmeaastase pilootprojektina (2009-2011), et anda tehnilist abi ja rahalisi vahendeid ELis asutatud pangandusvälistele mikrokrediidi pakkujatele. Komisjon on toetanud JASMINE'i tehnilise abi osa rahaliste vahenditega (7 miljonit eurot), mille Euroopa Parlament tegi komisjonile kättesaadavaks Euroopa Parlamendi poolt nõutud ettevalmistava tegevuse (EPPA) raames. Nende vahenditega toetatakse mikrokrediidiasutuste arengut ELis ja komisjon kasutab neid vahendeid stardikapitali andmiseks pangandusvälistele mikrokrediidi pakkujatele. Lisaks kahele esimesele tagatisele, mis saadi mikrokrediidirahastu „Progress” tagatismeetme kaudu, võivad *MicroStart* ja *Qredits* saada kasu ka vastavalt 750 000 euro suurusest

²⁸ Konverentsi veebileht koos lingiga ettekannetele:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=836&langId=en&eventsId=300&furtherEvents=yes>.

²⁹ Ühine rahastamisskeem väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks:
http://www.eif.europa.eu/what_we_do/jeremie/index.htm.

³⁰ Joint Action to Support Microfinance Institutions in Europe – ühismeede mikrokrediidiasutuste toetamiseks Euroopas.
http://www.eif.europa.eu/what_we_do/microfinance/JASMINE/index.htm.

omakapitaliinvesteeringust ja 750 000 euro suurusest laenust suutlikkuse suurendamiseks EPPA raames. EPPA kulutamata vahendid (3 miljonit eurot) suunati tõhususe põhjustel ümber mikrokrediidirahastu „Progress” kapitaliseeritud vahendite hulka.

Mikrokrediidirahastu „Progress” täiendab ka Euroopa Sotsiaalfondi, mille jaoks on ettevõtluse toetamine 2007–13 aasta programmiperioodil prioriteetide hulgas. Laialdast tunnustust on leidnud asjaolu, et alustavate ettevõtete edukuse määra saab suurendada igakülgse ja kõrgetasemelise stardi- ja ettevõtlusabiga, mis on kohandatud vähemsoodsas olukorras olevate rühmade vajadustele. 17 liikmesriiki on selle oma tegevuskavades prioriteediks seadnud.

Komisjon jätkab ESFi tehnilise abi kasutamist, et aidata liikmesriikide riiklikel ja piirkondlikel asutustel pakkuda paremaid toetussüsteeme inimestele, kes soovivad oma äri tugevdada või alustada äritegevust. Abi hõlmab ka heade tavade ülekandmist, suurendades sihtrühmadeni jõudmist ja parandades mitmesektorilist/mitmetasandilist valitsemist.

Mikrolaene võtvatel inimestel võidakse ESFi määrusega³¹ antud võimaluse alusel vähendada intressimäära. ESFi juhtivad asutused liikmesriikides võivad kehtestada konkreetsed toimingud mikroettevõtjate jaoks, et katta kogu või osa nende laenude intressimäärast, mis vähendaks mikroettevõtjate finantskoormust ning täiendaks seega mikrokrediidirahastut „Progress”. Siiani ei ole ükski liikmesriik siiski teada andnud, et nad sooviksid kasutada seda võimalust seoses mikrokrediidirahastuga „Progress”.

8. VÄLJAVAATED JA JÄRELDUSED

Sõlmitud lepingud ja tehingute prognoosid näitavad, et pakutavad erinevad vahendid pakuvad huvi laiale hulgale vahendajatele.

Eeldatakse, et umbes kolmandik ettevalmistatavatest tehingutest tehakse pankadega ja kaks kolmandikku pangaväliste organisatsioonidega. Kapitaliseeritud vahendite puhul üksi eeldatakse, et mahuliselt 53 % lepingutest sõlmitakse tõenäoliselt väiksemate pankadega ning 47 % pangaväliste mikrokrediidiasutustega. See tähendab, et esimesed tehingud on sihtrühmaks olnud vahendajate suhtes hästi tasakaalustatud ning see aitab jõuda ka mikrokrediidirahastu „Progress” sihtrühmaks oleva laiaulatusliku mikrolaenuvõtjate rühmani.

Siiani viitavad tehingute prognoosid suuremale huvile kapitaliseeritud vahendite suhtes kui tagatiste suhtes, mis tähendab, et see, kuidas ELi ressursid mikrokrediidirahastu „Progress” kahe osa vahel jagati (75 % versus 25 %), on olnud õige. FCP raames pakutavatest toodetest on eelislaenu olnud oodatult kõige nõutavamad (63 %). Siiski on tehingute prognoosidesse hõlmatud kõik olemasolevad rahastamisvahendid, st eelislaenu, allutatud laenu, riskijagamisskeemi alusel antud laenu ning otsesed ja kaudsed omakapitaliinvesteeringud, mis näitab, et laialdane tootevalik peegeldab sihtrühmaks olevate vahendajate tegelikke nõudmisi ning aitab optimeerida üle-ELilist mõju.

Komisjon ja EIF ootavad ka rahuldavat vahendite kasutamist. Ajavahemikul 2010–2013 tehakse igal aastal mikrokrediidirahastule „Progress” kättesaadavaks 25 miljonit eurot.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1081/2006, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1784/1999, ELT L 210, 31.7.2006, lk 12.

2010. aastal suunati 10 miljonit eurot tagatisteks ning 18 miljonit eurot³² kapitaliseeritud vahenditeks³³. Veel 24 miljonit EIP eraldatud eurot tõstab FCP jaoks kättesaadavaks tehtud summa 42 miljoni euroni. 2011. aastaks eraldas komisjon ligi 5 miljonit eurot tagatisteks ning 20 miljonit eurot³⁴ kapitaliseeritud vahenditeks.

Eeldatakse, et 2011. aastal kasutatakse ära veel 8 miljonit eurot tagatise, ning kapitaliseeritud vahendite tehingute prognoos annab alust arvata, et aasta lõpuks kasutatakse ära 44 miljonit eurot.

Järgmine aastaaruanne, mis põhineb EIFi 2011. aasta rakendusaruannetel, esitatakse 2012. aasta juunis ning selles hinnatakse põhjalikumalt rahastamise kättesaadavust üksikutele sektoritele ja toetusesaaja tüüpidele ning rahastamise geograafilist ja sektoriaalset jaotuvust. Samuti antakse selles esialgsed viited mikrokrediidirahastu „Progress” mõju ja jätkusuutlikkuse kohta.

³² 3 miljonit eurot EPPA raames.

³³ Tagatiste jaoks maksti EIFi mikrokrediidirahastu „Progress” kontole 6 miljonit eurot. Kapitaliseeritud vahendite jaoks võeti välja 15 miljonit eurot ning 3 miljonit kanti üle.

³⁴ Tagatiste kohustused on kokku 4 750 000 eurot. 250 000 eurot on eraldatud toetusmeetmeteks.